

ČESKÁ REPUBLIKA

**ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY**

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátu složeném z předsedkyně JUDr. Marie Žiškové a soudců JUDr. Lenky Kaniové a JUDr. Filipa Dienstbiera v právní věci žalobce: **A. R.**, zastoupený Mgr. et Bc. Filipem Schmidtem, LL.M., advokátem se sídlem Helénská 1799/4, Praha 2, proti žalovanému: **Ministerstvo vnitra ČR, Odbor azylové a migrační politiky**, poštovní schránka 21/OAM, Praha 7, o žalobě proti rozhodnutí žalovaného ze dne 9. 3. 2015, č. j. OAM-275/LE-BE02-LE22-2014, v řízení o kasační stížnosti žalovaného proti rozsudku Krajského soudu v Praze ze dne 22. 7. 2016, č. j. 49 Az 34/2015 – 33,

t a k t o :

Rozsudek Krajského soudu v Praze ze dne 22. 7. 2016, č. j. 49 Az 34/2015 – 33, **se zrušuje** a věc **se vrací** tomuto soudu k dalšímu řízení.

O d ů v o d n ě n í :

I. Vymezení věci

[1] Žalobce požádal 10. 12. 2014 o mezinárodní ochranu v České republice. Uvedl, že žádá o azyl, protože se nechce vrátit na Ukrajinu - bojí se, že by musel do války. Někteří jeho kamarádi jsou již kvůli válce mrtví, kdyby se vrátil, musel by do války a mohli by jej zabít. Při pohovoru, který proběhl 16. 12. 2014, na otázku, proč se poté, co mu bylo uloženo správní vyhoštění za nelegální pobyt v České republice, nevrátil do vlasti, odpověděl, že se neměl kam vracet, nic tam nemá a bál se, že by musel do armády. Doplnil, že v případě návratu do vlasti se obává toho, že se nemá kam vrátit, nevydělal by si ani na jídlo a stal by se z něj bezdomovec a také se bojí války.

[2] Žalovaný poté shromáždil informace o zemi původu žalobce, z nichž při rozhodování vycházel a dotázal se žalobce, zda chce s jejich obsahem seznámit. Žalobce uvedl, že ne, protože ví, jak to na Ukrajině vypadá, sleduje to v médiích. Na otázku, zda chce navrhnout doplnění podkladů, odpověděl žalobce, že ne, stejně jako na otázku, zda se chce vyjádřit ke zdrojům informací a způsobům jejich použití.

[3] Žalovaný rozhodl v záhlaví označeným rozhodnutím o neudělení mezinárodní ochrany žalobci. Podle jeho názoru nesplnil podmínky § 12, § 13, § 14, § 14a ani § 14b zákona č. 325/1999 Sb., o azylu.

[4] Žalobce napadl rozhodnutí žalovaného žalobou u krajského soudu. V ní zejména namítl, že splňuje podmínky pro udělení azylu podle § 12 zákona o azylu a odkázal na čl. 9 odst. 2 písm. e) směrnice Evropského parlamentu a Rady 2011/95/EU ze dne 13. prosince 2011 o normách, které musí splňovat státní příslušníci třetích zemí nebo osoby bez státní příslušnosti, aby mohli požívat mezinárodní ochrany, o jednotném statusu pro uprchlíky nebo osoby, které mají nárok na doplňkovou ochranu, a o obsahu poskytnuté ochrany (dále jen „kvalifikační směrnice“), který uvádí, že za pronásledování může být považováno i „*trestní stíhání nebo trest za odeprání výkonu vojenské služby za konfliktu, jestliže by výkon vojenské služby zahrnoval zločiny nebo jednání spadající do doložek o vyloučení uvedených v čl. 12 odst. 2*“ (tedy zločin proti míru, válečný zločin nebo zločin proti lidskosti ve smyslu mezinárodních dokumentů obsahujících ustanovení o těchto zločinech, vážný nepolitický zločin, čin, který je v rozporu se zásadami a cíli OSN uvedenými v preambuli a v člancích 1 a 2 Charty OSN). Uvedl, že na území Ukrajiny se odehrávaly a odehrávají válečné zločiny, což dokládají i zprávy Amnesty International a Human Rights Watch.

[5] Krajský soud shledal žalobu důvodnou a rozhodnutí žalovaného zrušil.

[6] Dospěl k závěru, že v situaci, kdy žalobce v řízení konzistentně a věrohodně uváděl jako důvod podání žádosti o mezinárodní ochranu obavu z povolání k výkonu vojenské služby a především pak z nasazení do ozbrojeného konfliktu na východě Ukrajiny, bylo povinností žalovaného shromáždit takové zprávy o zemi původu, na jejichž základě by bylo možno posoudit, zda v ozbrojeném konfliktu nedochází k porušování pravidel mezinárodního válečného, resp. humanitárního práva. Této povinnosti se přitom žalovaný nemůže zprostit poukazem na to, že žalobce tuto konkrétní okolnost (páchání válečných zločinů či zločinů proti lidskosti) ve správním řízení netvrdil.

[7] Zprávy, z nichž žalovaný vycházel, se přitom otázkou průběhu ozbrojeného konfliktu na Ukrajině zabývají spíše okrajově, případně vůbec. Žádná ze zpráv, o něž se napadené rozhodnutí opírá, se nezabývala otázkou metod vedení ozbrojeného konfliktu, ani otázkou, zda (a případně v jaké míře) dochází při tomto konfliktu k páchání válečných zločinů či zločinů proti lidskosti bojujícími stranami. Přitom soud podotkl, že z veřejně dostupných zdrojů je mu známo, že již v době zahájení řízení o žádosti žalobce o mezinárodní ochranu existovaly informace nasvědčující tomu, že by v rámci ozbrojeného konfliktu mohlo docházet k páchání válečných zločinů či zločinů proti lidskosti.

[8] Soud proto dospěl k závěru, že žalovaný nezjistil dostatečně skutkový stav, jelikož k otázce, zda na Ukrajině dochází v rámci ozbrojeného konfliktu k páchání válečných zločinů či zločinů proti lidskosti, neshromáždil žádné materiály, ze kterých by bylo možno tuto otázku posoudit. Navíc své rozhodnutí v této části vůbec neodůvodnil, neboť se omezil na (obecně správnou) argumentaci, že azylově relevantním pronásledováním není odvedení do armády (ani případný trest za odeprání vojenské služby), aniž by se však vůbec zabýval tím, zda tuto obecnou argumentaci lze vztáhnout (s ohledem na výše uvedené) i k ozbrojenému konfliktu probíhajícímu na Ukrajině.

II. Obsah kasační stížnosti

[9] Žalovaný (dále též „stěžovatel“) napadl rozsudek krajského soudu kasační stížností, v níž uplatňuje důvody podle § 103 odst. 1 písm. a) a d) zákona č. 150/2002 Sb., soudního řádu správního (dále jen „s. ř. s.“). Navrhuje zrušení rozsudku a vrácení věci krajskému soudu k dalšímu řízení.

[10] Tvrdí, že námitky uplatněné v žalobě nekorespondují s v průběhu správního řízení zjištěným stavem věci. Posouvají důvody žalobcovy žádosti mimo obsahovou rovinu jeho sdělení a konstruuji zdůvodnění postrádající jakoukoliv bližší oporu ve správním spise.

[11] V žádosti o udělení mezinárodní ochrany i v následném pohovoru žalobce tvrdil, že tuto žádost podal pro obavu z účasti na ozbrojeném konfliktu mezi Ukrajinou a proruskými separatisty v případě návratu do vlasti. Svě obavy z nástupu k armádě v řízení blíže nerozvedl, nezdůvodnil ani nedoložil. Stejně tak protokol o seznámení s podklady rozhodnutí ze dne 14. 1. 2015 dokládá, že se žalobce odmítl seznámit s obsahem podkladových informací a vyjádřit se k nim. Pokud stěžovatel na základě těchto informací dovedl, že se v případě žalobce jedná o obavu z povolání do armády a z toho, že by musel jít do války, odráží toto shrnutí sdělení samotného žalobce, aniž by je jakkoliv zkreslovalo či nadměrně zjednodušovalo. Z toho důvodu setrvává stěžovatel na tom, že v odůvodnění rozhodnutí relevantním způsobem, v dostatečném rozsahu a srozumitelně reagoval na žalobcem sdělené důvody.

[12] Soud své závěry opřel o žalobcovu obavu z trestu z nenastoupení k výkonu vojenské služby, která však ve správním spise nemá oporu. V důsledku svých závěrů soud uložil stěžovateli posoudit, zda v ozbrojeném konfliktu na Ukrajině nedochází k porušování pravidel mezinárodního humanitárního práva, aniž by tuto skutečnost žalobce v průběhu správního řízení vůbec zmínil

[13] K aplikovatelnosti rozhodnutí Soudního dvora ve věci Shepherd Nejvyšší správní soud v rozsudku ze dne 17. 12. 2015, č. j. 5 Azs 158/2015 - 24, uvedl, že „nelze ani přehlédnout, že v únoru 2015 bylo uzavřeno stranami konfliktu na východě Ukrajiny příměří. Přestože i po uzavření příměří docházelo či nadále dochází ke střetům (přestřelkám), šlo o incidenty nižší intenzity a v současnosti je stranami konfliktu vyjadřován zájem na zachování úplného příměří. Z uvedených skutečností plyne nedůvodnost tvrzení stěžovatele o hrozbě pronásledování v důsledku odeprání výkonu vojenské služby ve smyslu čl. 9 odst. 2 písm. e) nové kvalifikační směrnice“.

[14] Z uvedeného je zřejmé, že k aplikaci čl. 9 odst. 2 písm. e) kvalifikační směrnice je nezbytný předpoklad, že osoba vyjadřuje strach z pronásledování z důvodu odmítnutí výkonu vojenské služby, neboť v daném konfliktu má docházet k páčání válečných zločinů. K takové situaci však v případě žalobce nedošlo, strach z pronásledování z takového důvodu netvrdil. Přitom z ustálené judikatury vyplývá, že žadatel je tím, kdo v řízení ve věci mezinárodní ochrany nese břemeno tvrzení a jeho žádost je posuzována z hlediska skutečností, které označí jako důvody k jejímu podání (srov. usnesení ze dne 11. 12. 2015, č. j. 5 Azs 134/2014 - 48, či ze dne 20. 6. 2013, č. j. 9 Azs 1/2013 - 38).

[15] Z těchto důvodů navrhuje stěžovatel rozsudek krajského soudu zrušit. Kasační stížnost dle něj rovněž naplňuje kritéria přijatelnosti z důvodu zásadního pochybení krajského soudu, neboť ten hrubě pochybil při výkladu hmotného či procesního práva, případně nerespektoval ustálenou a jasnou soudní judikaturu.

[16] Žalobce se ke kasační stížnosti v na základě jeho žádosti prodloužené lhůtě nevyjádřil.

III. Posouzení Nejvyšším správním soudem

[17] Nejvyšší správní soud při posuzování kasační stížnosti nejprve hodnotil, zda jsou splněny podmínky řízení, přičemž dospěl k závěru, že kasační stížnost je přípustná. Jedná se však o věc mezinárodní ochrany, a proto se soud podle § 104a s. ř. s. zabýval otázkou, zda svým významem podstatně přesahuje zájmy stěžovatele. Není-li tomu tak, Nejvyšší správní soud takovou kasační stížnost odmítne jako nepřijatelnou.

[18] Institut nepřijatelnosti a jeho dopady do soudního řízení správního Nejvyšší správní soud podrobně vyložil v usnesení ze dne 26. 4. 2006, č. j. 1 Azs 13/2006 - 39, publ. č. 933/2006 Sb. NSS. V něm interpretoval neurčitý právní pojem „*přesah vlastních zájmů stěžovatele*“. O přijatelnou kasační stížnost se dle výše citovaného rozhodnutí může jednat v následujících typových případech: (1) kasační stížnost se dotýká právních otázek, které dosud nebyly vůbec či plně řešeny judikaturou Nejvyššího správního soudu; (2) kasační stížnost se týká právních otázek, které jsou dosavadní judikaturou řešeny rozdílně; (3) kasační stížnost bude přijatelná pro potřebu učinit judikaturní odklon; (4) pokud by bylo v napadeném rozhodnutí krajského soudu shledáno zásadní pochybení, které mohlo mít dopad do hmotněprávního postavení stěžovatele.

[19] Podle stěžovatele došlo k zásadnímu pochybení krajského soudu. O zásadní právní pochybení se v konkrétním případě může jednat mj. tehdy, pokud soud „*v jednotlivém případě hrubě pochybil při výkladu hmotného či procesního práva. Zde je však třeba zdůraznit, že Nejvyšší správní soud není v rámci této kategorie přijatelnosti povolán přezkoumávat jakékoliv pochybení krajského soudu, ale pouze pochybení tak výrazné intenzity, o němž se lze důvodně domnívat, že kdyby k němu nedošlo, věcné rozhodnutí krajského soudu by bylo odlišné. Nevýrazná pochybení především procesního charakteru proto zpravidla nebudou dosahovat takové intenzity, aby způsobila přijatelnost následné kasační stížnosti*“ (srov. shora citované usnesení č. j. 1 Azs 13/2006 - 39).

[20] Kasační stížnost je přijatelná. S odkazem na citované rozhodnutí Nejvyšší správní soud dospěl k závěru, že kasační stížnost svým významem podstatně přesahuje vlastní zájmy stěžovatele, protože se městský soud dopustil hrubého pochybení. Kasační stížnost z téhož důvodu shledal důvodnou.

[21] Krajský soud zrušil rozhodnutí stěžovatele, neboť dle něj v řízení neshromáždil takové zprávy o zemi původu žadatele, na jejichž základě by bylo možné posoudit, zda v ozbrojeném konfliktu nedochází k porušování pravidel mezinárodní válečného, resp. humanitárního práva. Tato otázka a její zodpovězení přímo ve vztahu k situaci na Ukrajině je přitom dle soudu podstatná při posuzování relevance odepření výkonu vojenské služby žadatelem jako důvodu pro udělení mezinárodní ochrany.

[22] Jak však správně poukázal stěžovatel, primárním zdrojem informací podstatných pro udělení mezinárodní ochrany je samotný žadatel, z obsahu jeho žádosti se pak v následujících fázích vychází. Žadatele stihá břemeno tvrzení, důkazní břemeno je následně rozloženo mezi něj a správní orgán. Správní orgán je povinen k tvrzením uvedeným v řízení o mezinárodní ochraně zajistit maximální možné množství důkazů a obstarat dostatečně přesné, aktuální a důvěryhodné informace o zemi původu žadatele (srov. např. usnesení NSS ze dne 20. 6. 2013, č. j. 9 Azs 1/2013-38, či ze dne 11. 12. 2015, č. j. 5 Azs 134/2014 - 48). Z konstantní judikatury vyplývá, že správní orgán zjišťuje skutkový stav věci v rozsahu možných důvodů udělení mezinárodní ochrany, které vycházejí z žadatelovy výpovědi v průběhu řízení o mezinárodní ochraně (srov. např. rozsudek NSS ze dne 18. 12. 2003, č. j. 5 Azs 22/2003 - 41).

[23] Žalobce měl v průběhu správního řízení možnost uvést vše, co považuje za relevantní z hlediska udělení mezinárodní ochrany. Byl s ním veden pohovor a byl poučen o povinnosti uvést pravdivě a úplně všechny skutečnosti nezbytné pro úplné zjištění podkladů pro vydání rozhodnutí. Doplnění podkladů pro rozhodnutí stěžovatel nežádal. Rozhodnutí stěžovatele je v nyní pojednávané věci z hlediska všech žalobcem tvrzených skutečností podrobně odůvodněno.

[24] Žalobce zejména tvrdil, že se bojí, že by musel do války a že by jej na Ukrajině v souvislosti s válkou mohli zabít. K těmto důvodům shromáždil stěžovatel relevantní informace o zemi původu žalobce (k požadavkům na kvalitu podkladových informací o zemi původu srov. rozsudek NSS ze dne 4. 2. 2009, č. j. 1 Azs 105/2008 - 81, publ. č. 1825/2009 Sb. NSS). Konkrétně vycházel z informací Ministerstva zahraničních věcí ČR, č. j. 98524/2014-LPTP ze dne 16. 4. 2014, č. j. 98525/2014-LPTP ze dne 29. 5. 2014 a č. j. 110105/2014-LPTP ze dne 1. 8. 2014, ze zprávy Zvláštní pozorovací mise Organizace pro bezpečnost a spolupráci v Evropě na Ukrajině ze dne 23. 4. 2014, z informace Úřadu Vysokého komisaře OSN pro uprchlíky „Posouzení mezinárodní ochrany v souvislosti s vývojem na Ukrajině ze dne 1. 7. 2014 a z Infobanky České tiskové kanceláře „Země světa, Ukrajina“.

[25] Kromě těchto informací, které se bezpečnostní situaci na Ukrajině věnují a zmiňují jak nepokoje a boje na východě, tak i klid, který panuje ve středu a na západě území, vycházel stěžovatel ve svém rozhodnutí také z poměrně bohaté judikatury správních soudů, které ve vztahu k žadatelům o mezinárodní ochranu pocházejícím z Ukrajiny existuje.

[26] Obavy z války na Ukrajině Nejvyšší správní soud opakovaně nepovažuje za relevantní z hlediska mezinárodní ochrany. Dospěl k závěru, že se nejedná o tzv. totální konflikt, jenž by dosahoval takové intenzity, že by byl každý civilista z důvodu své přítomnosti na území Ukrajiny vystaven reálnému nebezpečí vážné újmy (srov. např. usnesení ze dne 15. 1. 2015, č. j. 7 Azs 265/2014 - 17, či usnesení ze dne 25. 3. 2015, č. j. 3 Azs 259/2014 - 26). Stejně tak odmítá chápat brannou povinnost v zemi původu žadatele o mezinárodní ochranu, včetně „hrozby“ mobilizace, jako azylově relevantní okolnost (srov. např. rozsudky ze dne 7. 8. 2012, č. j. 2 Azs 17/2012 - 44, a ze dne 23. 4. 2015, č. j. 3 Azs 28/2015 - 24).

[27] Nic dalšího žalobce ve své žádosti netvrdil, obavy z trestu za odepření výkonu vojenské služby (pokud by navíc výkon služby zahrnoval zločiny nebo jednání spadající do doložek o vyloučení uvedených v čl. 12 odst. 2 kvalifikační směrnice) vyjádřil až v žalobě. Z tohoto hlediska neunesl své břemeno tvrzení (srov. bod 22 rozsudku). Stěžovatel postupoval správně, pokud žádost o mezinárodní ochranu z hlediska těchto dalších obav neposuzoval. Krajský soud naopak pochybil tím, že považoval tento postup stěžovatele za nezákonný, a proto jeho zrušil.

IV. Závěr a náklady řízení

[28] Nejvyšší správní soud konstatuje, že kasační stížnost svým významem podstatně přesahuje vlastní zájmy stěžovatele. Shledal ji proto ve smyslu § 104a s. ř. s přijatelnou.

[29] Po následném posouzení kasační stížnosti Nejvyšší správní soud dospěl k závěru, že kasační stížnost je důvodná. Proto rozsudek krajského soudu zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení (§ 110 odst. 1 s. ř. s.), v němž je krajský soud vázán právním názorem vysloveným v tomto rozsudku (§ 110 odst. 4 s. ř. s.).

[30] O náhradě nákladů řízení o kasační stížnosti rozhodne krajský soud v novém rozhodnutí (§ 110 odst. 3 s. ř. s.).

P o u ě n í: Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 26. října 2016

JUDr. Marie Žišková
předsedkyně senátu